

המבחן אמריקאי בין 25-40 שאלות

טעמי מצוות מהתקופה העתיקה עד לימי הביניים.

הנצרות מגדיר את הנצרות כדת האמונה מול דת החוק

עול -זה כובד בעיקרון זה מכשיר מכון כמו ששמו על הבהמות שחרשו את השדה .

היהדות היא ייחודית בכל מה שנוגע למצוות יש לנו תרי"ג מצוות, לעומת האחרים מי שאולי הכי קרוב אלינו זה האיסלם וגם הם הרבה פחות יש להם חמש מצוות לקיים .

רוב המוחלט של המצוות התורה לא מנמקת אותם, ולכן האדם מפעיל את השכל כלפי הדת למה צריך לעשות או לא לעשות את זה -זה מה שנקרא טעמי מצוות .

בקורס נטפל בכמה דורות (מבחינת שנים הכל פלוס מינוס) :

1.תורה 1200 - לפני הספירה .

2.תנ"ך (1200 - עד 400 -) אין על זה מחקרים

3.חז"ל 300- עד 500+ לספירה .הביטוי חז"ל הוא ביטוי תפוס משתמשים בו לתקופה מסוימת כל מי שמזכיר בתורה שבעל פה . בערך בשנת 200+ לספירה בא רבי יהודה הנשיא ולקח את החלקים המשמעותיים והעלה אותם לכתב והערך אותה ל-6 סדרים .

על פי המסורת היה משהו שניקרא המסורת הגדולה משהו כמו 120 אנשים

אומר רבי סעדיה גאון שחיי במאה העשירית רצה להגיד שאנחנו עם בזכות תורותיה (תורה שבכתב ובעל פה)

בתורה שבעל פה זה בעצם כל ההלכה .

לדוגמה :אסור לבשל גדי בחלב אימו הוא מופיע שלוש פעמים בתורה

1.אחד נגד איסור אכילה

2.השני נגד איסור בישול

3.השליש נגד איסור הנעה (אסור לנו גם להגיש דבר כזה לגויים כי זה יכול לגרום להם להנה) .

כלומר שום דבר אנחנו לא יכולים לקיים עד הסוף בלי תורה שבעל פה . הרבה פעמים התורה שבעל פה ממלא לנו פער.

במסכת גיטין כתוב : " דברים שאמרתי לך בכתב אסור להגיד בעל פה ואסור להגיד דברים שאמרתי לכם בעל פה בכתב" -זה פרדוקס כי עובדה שהיא כבר כתובה .ונשאלת השאלה למה אסור לכתוב את התורה שבעל פה ?

והיתרונות של תורה שבעל פה :

1 . התורה שבעל פה תוכיח את האוטנטיות של עם ישראל

2. תורה שבעל פה מצריכה מפגש חיי בן אנשים. יש טון דיבור יש שפת גוף דבר שאין בתורה שבכתב.

3. תורה שבעל פה מאפשרת דינמיות לפתח אותה המציאות משתנה ונכון שזה זז על פי כללים ועל פי אנשים יראה שמייים ברגע שזה כתוב זה לא יכול לזוז.

מול החיסרון הגדול של השכחה ושל העיוות ובגדול שהיא הולכת לאיבוד.

רבי יהודה הנשיא - אחרי חורבן הבית שני שהתרחש בשנת 70 לספירה שנחרב על ידי הרומאים הסנהדרין היה על הר הבית ואחר כך הוא זז לירושלים וכאשר התרחש חורבן ירושלים הסנהדרין זזה ליבנה ואז לכל מיני מקומות בגליל (אומרים שעשרה מקומות נדדה סנהדרין) ורבי יהודה הנשיא היה בסנהדרין שהוא היה בגליל ויש תחושה שהיהודים נדחקים מחוץ לארץ ישראל ויש תחושה שזה לא הולך להיגמר מהר ואז במסגרת השלטון הרומי עם הרדיפות היה כמה שנים של שקט מספר התלמוד אומרים שהיה אידיליה בין רבי יהודה הנשיא לבין אנטונינוס ומתוארת שם ידידות. ושם רואה רבי יהודה הנשיא לנכון "עת לעשות לה' הפרו תורתך" אחד הפירושים הוא שלפעמים יש מצב שבשביל לעשות משהו בשביל ה' צריך להפר את התורה ולכן צריך לעלות את התורה שבעל פה לכתב. ופה אנחנו לא רואים מחלוקות כי הסנהדרין הרגישו שהולך להיות פיזור ואז שם התורה שבעל פה לא הייתה שורדת הוא מחלק את התורה שבעל פה לשישה סדרים ולא יודעים אם זה היה חלק לפני או שהוא עשה את הכול ואפשר לזכור את זה על ידי זמ"נ נק"ט

סדר ראשון זרעים - כל מה שקשור לשדה בתוך זרעים יש הרבה מסכתות הראשונה היא ברכות כי צריך לברך על אוכל כל המסכתות האחרות קשורות לחקלאות, שדה. זרעים זה מסכת שתלויה בארץ.

סדר שני מועד - מסכת שבת מה מותר מה אסור בשבת, מסכת ראש השנה, מסכת מגילה, מסכת יומא - קשור ליום כיפור. ובקיצור כל מה שקשור למועדים של עם ישראל

סדר שלישי סדר נשים - כל מה שקשור ליחסים בינו לבין גירושין.

סדר רביעי מסכת נזיקין - כל מה שקשור לבתי דין לסכסוכים לעבירה על החוק למשפט

סדר חמישי קודשים - קשור לקורבנות זה גם קשור לבית המקדש היום אין לנו שימוש בזה

סדר שישי טהרות - קשור לבית המקדש טומא וטהרה.

* כיום הסדר החמישי והשישי לא רלוואנטים כי אין בית מקדש כל סדר קשה יש בתוכו בערך 10 מסכתות.

רבי יהודה הנשיא חילק את הסדרים למסכתות המסכתות מחולקות לפרקים וכל פרק מחולק למשניות. המסכתות לא מסודרות ואי אפשר להבין על מה מדובר וטוענים שזה בכוונה כי עדיין אתם תהיו חייבים להגיד את הדברים בעל פה ולהבין אותם.

אחרי שנפטר רבי יהודה הנשיא שוב יש רדיפות המרכז היהודי נמצא בשתי מקומות אחד בבבל והשני בירושלים. ובשניהם לומדים גם את התורה שבעל פה וגם שבכתב ומשם נוצר תלמוד בבלי והתלמוד הירושלמי ושניהם נערכים סופית סביב ה-500. בתלמוד הבבלי אין לנו פיתוח של זרעים כי זה הלכות שמקיימים אותם רק בארץ אז לא היו דיונים עליו.

התנאים אלה חכמי המשנה שחיו לפני ה-200 לספירה אלה אנשים שמשננים את התורה שבעל פה והיו מפתחים דיונים סביב התורה שבעל פה ופוסקים הלכות. חכמי התלמוד נקראים אמוראים והם האנשים שחיו בשנים 200-500 לספירה. יש ירידה בסמכויות אבל בגדול על האמוראים אסור להם לחלוק על תנאים כי תנאים היו שם לפני. ואם האמוראים רוצים לחלוק על התנאים הם צרכים למצוא

תנא שהסכים עם האמירות שלהם. ואחר כך יש את הגאונים ראשונים - הם חכמי ימי הביניים ויש הקבלה עם חכמי הראשונים והם לא יכולים לחלוק על התנאים ועל האמוראים .

22.3.17

ציר הזמן :

מתן תורה 1200 -

תנ"ך 1200 - עד 400 -

חז"ל 300 - לפני הספירה עד 500+

הגאונים + ראשונים 600 עד 1500 - תקופת ימי הביניים

אחרונים 1500 עד - התקופה המודרנית - בקורס לא נדון בא .

גילוי אמריקה שינה את התפיסה העולמית כי כל מה שחשבת שיידעת פתאום קורס כי הבג בימי הביניים היה שהם חשבו שהם יודעים את הכול ופתאום הם הבינו שהעולם עגול ושיש עוד יבשה שלא יידעו עליה דברים, טכנולוגים שינו את התודעה .

החלוקה בציר הזמן היא חלוקה של היהודים ואנחנו רואים שיש פה ירידה ברמות מבחינת חקיקה , הגמרא נערכה בסביבות ה-500 לספירה ויש לנו שתי תלמודים הבבלי והתלמוד הירושלמי, בדרך כלל שאומרים סתם תלמוד זה התלמוד הבבלי.

התלמוד זה מסורת ומן הסתם אותם הדרות שיותר קרובים למסורת יותר קרובים למקור וזה פחות משובש אצלם תנא מהדור החמישי יכול לחלוק על תנא מדור ראשון .

האמוראים לא יכולים לחלוק על תנאים אמורא צריך תמיד תנא די מסייע ל.. כלומר תנא שחושב כמוהו ורק אז הם יכולים לחלוק על התנאים בין התנאים לאמוראים היה נקודות ציון המשנה אחראי ה-500 נכתבה הגמרא

אחרי התלמוד בשנת 500 באו הגאונים והראשונים שניהם לא יכולים לחלוק על אמוראים ותנאים וזה ירידה דורות מבחינת הסמכות נסגר הספר .

ומה שמעסיק את השלטונות זה דברים דתיים בימי הביניים כאשר שלטון הדת מתחיל להתערער אנחנו נכנסים לתקופת המודרניזציה וגם פה נכנס ספר של שולחן ערוך ומחליטים שכל מה שכתב לפניו זה ראשונים וכל מה שאחריו זה אחרונים. אחרונים יכולים להסתמך על הראשונים אבל לא יכולים לחלוק עליהם

מצוות

ספק בגימטריה זה עמלק וספק זה דבר לא טוב

שאנחנו מדברים על מצוות אנחנו יודעים שהיהדות מבוססת על מצוות והיא ייחודית בזה .

מצווה מלשון צוויי צו , יש לה איטימולוגיה ספלוקטיבית שמייסד החסידות הבעל שם טוען שמצווה זה מלשון צוותא (=ביחד) הערך הוא המסר הוא רוצה להעביר מסר והמסר הוא שהיא מהווה גם חיבור יש שתי רמות של חיבור :

1. בן אדם לחברו - עצם זה שיש מצווא ויש מצווא זה יוצר חיבור

בן אדם למקום - כולם מנקים לפסח העשייה המשותפת

מרקס טוען שהוי קובע את התודעה .

למצוא אכפת מהמצווה

בנוסף זה יוצר דנמיקה בן המצווי למצווי החיבור נוצר במצווה הראשונה , על פי מקור של עץ הדת ה' ואומר לו שאם הוא יאכל מעץ הדת הוא ימות ואחרי שהפר את המצווה יש דו שיח בן ה' לאדם .

יש עניין של ברית , ברית הקשת -עם נוח

יש את אות הברית שזה הקשת

ברית זה התחייבות ההדדית ה' מתחייב שלא יביא יותר מבול על הארץ , והאנושות מתחייבת לקיים את שבע מצוות בני נוח וזה לא כתוב במפורש בתורה שבכתב התורה שבעל פה מוצאת רמזים על שבע מצוות בני נוח בתורה שבכתב (ובזכות שבע מצוות בני נוח התורה היא אונברסיאלית) בני נוח הכוונה היא לבני אדם .

כלומר בזכותנו יש נצרות ואסלם אבל יש לנו דרישה לכל האומות שאומרת שגוי שמקיים מצוות גם מקבל שכר אבל פחות שגוי שלא אוכל בשר חזיר מקבל שכר אבל לא כמו המצווי .

ה' אומר תקיימו 7 מצוות בני נוח ואני לא אביא מבול על הארץ .

מתוכם יש 6 איסורים ו1 מצוות עשה

1.עבודה זרה

2.שפיכות דמים -רצח

3.וגילוי אריות - אשת איש .

אילו שלושת המקרים שאתה צריך למות ולא לעשות אותם .ועל פי התורה של הגויים זה אסור גם עליהם .

פלוס:

4. אבר מן החי -אתה יכול לאכול מה שאתה רוצה אבל תהרוג את זה לפני זה .-יש אותה גם לגויים.

5.לשון נקייה- ברכת ה' איסור קיללת ה'

6.גזילה -גניבה וגזל

7.מצוות עשה -דינים גם אומות העולם חייבות לעמיד מערכת משפט כל חברה מתוקנת חייבת מערכת משפט .

וכל אלה הם במסגרת הברית

ואחר כך הבריתות הבאות הם בן ה' לבן עם ישראל ויש אחד יוצא דופן ברית בן הפטרים זה

הברית בן אברהם לה' שה' מתחייב לתת לאברהם את הארץ אבל לא אומרים מה אברהם מתחייב לעשות בתמורה "לך אתן את הארץ הזו" וכל שאר הבריתות יש התחייבות הדדית .

הברית הבא היא ברית מילה ,קשר אינטימי איתכם

ומול זה עם ישראל מתחייב לעשות ברית מילה על פי התנ"ך ההיסטוריה היהודית מתקיימת מול הציות או אי הציות של המצוות התנ"ך לוקח מאינסוף מאורעות בהיסטוריה את הדברים שקשורים לציווי (קו אופקי) .

קו אנכי בן אדם לחברו תרבות מסויימת כולם עושים את אותו הדבר המצוות כופות על עם ישראל ללמוד את המצוות כי יש הרבה, יש תוצאות סביבתיות .

מבחינה רוחנית המצוות עושות אותנו למוסריים יותר לא תרצח

יש מעשים שכולם יעשו בלי קשר למצוות או לא יעשו בחיים ובמסגרת כל זה יש מצוות עשה ולא תעשה והתורה מרחיבה את מצוות עשה ולא תעשה. וזה עושה אבחנה בן טוב ורע

המצוות מבחינה תודעתית נותנת לנו מערכת של שכר ועונש אם תעשה כך השכר שלך יהיה ... ואם תעבור על זה השכר שלך יהיה ...

תפיסה של בחירה חופשית שהפושע לא יבואו ויספר לא היה לי ברירה עדיין אתה יכול להחליט בן טוב ורע ואתה מחליט

29.3.17

חזרה כיצד המצוות משפיעות על עוד תפיסות עולם ביהדות וראינו כמה נקודות :

1. מחזק את התפיסה של טוב ורע

2. עניין של שכר ועונש - לא נביא לוגית (=הכרחית) זה לא הכרחי שהיה שכר אם נקיים מצווה אבל בלי זה, זה יאבד את התוקף שלו ובגלל זה מערכת המצוות שייכת לשכר ועונש.

3. הכרחי ששכר ועונש מבחירה - בחירה חופשית כי אחרת מהצד הזה אין עניין של שכר ועונש ברור שיש מערכות שאין להם עניין של בחירה נולדתי ככה וככה .

האיסלם בחר באופציה השנייה כי אם ה' יודע מה נבחר אז איך יש לי זכות בחירה ואם אני מוסלמי אז אין לי את הבעיה הזאת והאיסלם פותר את הבעיה הזאת על ידי שכר ועונש .

בגלל שיש מצוות ויש שכר ועונש ההוגים היהודים דוגלים בבחירה חופשית

תפיסת האלוקים כשופט - הוא שפוט את העולם הוא בא בשם הצדק נבנה עולם מסביב שקשור לעולם המצוות תפיסות יסוד .

רש"י היה נחשב כהפרשן רש"י מתפלל למה התורה התחילה בראשית ברא אלוקים את השמיים ואת הארץ ולא במצווה הראשונה עצם זה שהוא מעלה את השאלה ניתן לראות שהוא רואה אותה כספר המצוות לא בכדי חלק גדול רואים את התורה כשופטת כי זה חשיבה משפטית .

שום משפט הוא לא אבסולוטי יש צנעת הפרט

הספר אמונות ודעות זה הספר הראשון של ההגות היהודית רבי סעדיה גאון היה ההוגה הראשון והוא היה רב ראשי של יהדות בבל (שהייתה 80% כלומר הוא היה הרב הראשי) יהדות בבל הייתה יהדות העולם והוא לפני שהוא היה פילוסוף הוא היה פוסק הלכות ולכן כולם כיבדו את עמדותיו גם בפילוסופיה .

אנחנו מניחים שאלוקים הוא טוב שמי שנתן את המצוות הוא טוב שהוא לא נתן את המצוות כדי שיהיה לנו רע ואנחנו צרכים לראות מה טוב במצוות לנו .

באיזה מידה אנחנו צרכים לחפש את הטעם של המצוות כאשר התורה לא אומרת אותם

לעצם השאלה אם צריך לחפש את טעם או לא יש סיפור עתיק מאוד : ססגה תוקף את אפלטון הרומאים כיידוע הם ממשיכי היוונים אפלטון כתב כמה ספרים בניהם כמה ספרי מדינה הוא רשם ספר אחד על המדינה וספר שני על החוקים והוא ניסה להקים מדינה אידיאלית שנכשלה והוא מנמק כל חוק וחוק למה זה חוק טוב 300 שנה אחריו בא סנקה ואומר לאפלטון שהוא עשה שגיאה מאוד גדולה שהוא נימק את החוקים הייתה צריך לעשות אותם סתם כי עיקר תפקידו של החוק שיציתו לו לחוק לא אכפת שיבינו אותו. חוק רוצה שתעשה או לא תעשה לא אכפת לו שתזדהה איתו או לא כמובן שעדיף שתזדהה איתו סנקה טוען שנימוק החוק פוגע בציות שלו.

אנו מוצאים בדיוק את אותו דיון אצל חכמי ישראל סביב שלמה המלך ולפי אחד המקורות הפסוק מתפרש "שלא יהיה לו סוסים כדי שלא יחזיר את העם מצרימה ולא ירבה לו נשים שלא יטה לבבו"

מצריים הייתה מעצמה של סוסים ואם למלך כל מה שיהיה בראש זה סוסים, סוסים הוא ירצה ללכת למצרים כדי לקנות אותם ולכן אסור להרבות לו סוסים כי אסור להחזיר את עם ישראל למצרים .

ריבוי נשים בתקופה ההיא הייתה מותר אבל למלך היה הגבלה עד 18 נשים והתורה מנמקת שלא יסור לבבו והפירוש אומר שאז היה נישואים דיפלומטיים והרי אותם נשים לא באמת חוזרות בתושבה ושלמה המלך אומר אל דאגה אני הבן של דוד המלך לי זה לא יקרה ואנו רואים שבסוף הוא כן עבד עבודה זרה בסוף ימיו על פי הפשט ועל פי חז"ל הוא לא עבד עבודה זרה אלה נתן לנשים שלו לעבוד ולא נזף בהם וחז"ל אומרים שלמה חטא כי הוא יידע את הטעם להגבלה שזה בגלל שזה לא ייטע לבבו .

חז"ל טוענים שהסיבה למה לא לחפש טעמי מצוות זה בגלל הסיפור עם שלמה המלך.

יש מחלוקת על העניין של טעמי מצוות יש חלק שמתנגדים לחפש טעם למצוות ויש חלק שלא תומכים במפורש אבל רואים שנותנים פירוש למצוות אנחנו נראה שבסופו של דבר השיטה שמחפשים טעמי מצוות מה הטעם של המצוות היא זאת שגברה והסיבה העיקרית היא :

1. האדם הוא ייצור שכלי בכל התחומים הוא חושב ורק בתחום הדת תגיד לו לא לחשוב זה בלתי אפשרי אדם רוצה לדעת למה הוא עושה את מה שהוא עושה והרמב"ם טוען שזה טבע אדם

2. דם להשמיד לאפיקורוס - מסופר על רבי יוחנן בן זקאי ששאל אותו גוי אחד על הפרה האדומה הוא אומר לו תשובה ואחר כך באים תלמידים ואומרים לו זה התשובה שענית לו? והוא אומר נכון זה לא התשובה אבל לגוי שבאה הוא חייב לתת תשובה כי אחרת זה חילול השם . אפולוגטיקה (להדוף התקפה לא לחפש את האמת)

שלמה המלך רשם את משלי "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" אני חשבתי שאני חכם והחוכמה עדיין רחוקה ממני וחכמים מפרשים אמרתי אחכמה והצלחתי להחכים והרי שלמה המלך יידע את כל הטעמים של המצוות למעט מצווה אחד ולכן היא רחוקה ממני וזאת מצווה פרת אדומה , ולפי חז"ל זו המצווה הכי מסורית .

3. סיבה רציונאלית - מעין מדעית האדם הוא ייצור חושב ועוד סיבה דתית יש אנשים שאצלם ידיעת הטעמים זה יחזק את המצווה ויש אנשים שזה יחליש את המצווה .

טעמי המצוות בתורה

דף מקורות

1-3 תוספת על המצוות אני ה' וזה קצת לא קשור ויש כמה פירושים :

1. קשה מאוד לקיים את זה ושתדע לך אני ה'

2. דברים שקשורים ללב (כן אני נוטר אני לא נוטר) שלא תחשוב שאף אחד לא רואה את יש את אלוהים

4-5 מתייחסים לשכר - כיבוד אב ואם, ועל מצוות שילוח הקן מבטיחות אריכות ימים וזה מוזר כי אחת מאוד קלה של שילוח הקן והשנייה קשה כיבוד אב ואם כדי שתדע שאתה לא בנית את המערכת אתה לא יודע איך זה עובד

5. מבטיחה שכר על עשיית המצוות

6 שם אנחנו מדברים על טעמי מצוות אבל שם הטעם לא כזה ברור, ושם אומרים אם לא תוכלו את השרצים תהיו קודשים איך זה קשור לקדושה

5.4.17- היה קורבן פסח והוא יירד מהבחינה לכן מחקתי

19.4.2017

חזרה

על פי דף מקורות טעמי מצוות תורה

התורה בדרך כלל מדברת בגוף שלישי ולעיתים רחוקות היא מדברת בגוף ראשון בעשרת הדברות היא מדברת בגוף ראשון.

אנו רואים שבכל מיני מקומות אחרי המצווה רשום "אני ה'" בא להגיד שנכון שהמצווה נורא קשה ושיש תוספת סמכות "לא-תלך רכיל בעמך לא תעמד על-דם רעך **אני ה'**" ובמקרים אחרים כדי להגיד לכם שיש תמיד מי שבודק אותך כמו "לא-תקם ולא-תטור את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך **אני ה'**" אומר הרמב"ן זה בלתי אפשרי לאהוב מישהו כמוך אבל תנסה.

יש שתי סיבות לתוספת סמכות :

1. זה מצוות שקשה לבצע (כמו לשון הרע)

2. שיש תמיד מי שמסתכל עלייך גם אם לא נירא לכם (מצוות אהבת לרעך כמוך)

יש שלוש דרגות ללשון הרע:

1. מוציא שם רע וזה הכי חמור בלשון הרע (אפילו ביום כיפור אותו אדם שהוא אמר את זה עליו לא חייב לסלוח)

2. לשון הרע- זה להגיד את האמת, כי זה מקבע תדמית אלא אם כן זה בא למנוע נזק כמובן שבצורה מדודה.

3. ורכילות אומרים חז"ל "מיעוטם בעריות רובם בגזל וכולם בלשון הרע" כלומר מעט אנשים נכשלו בגילוי עריות רובם בגזל על שריטות שאנחנו משאירים לרכב, פגיעה ברכוש. וכולם נכשלים בלשון הרע.

על פי דף מקורות :

7. יש מגבלה מסוימת על בעלי חיים שאסור לאכול וגם על איסור אכילת דם כי התורה טוענת שהדם הוא הנפש

8. "וְהָיָה לָכֵם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לִבְבְּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם"

יש כאן הבטחה שאם אנחנו רואים את הציצית אנחנו זוכרים את המצוות וגם הוא מנבט את העניים שלו. חז"ל אומרים שציצית בגימטרייה זה תרי"ג וכך הוא זוכר את כל המצוות. אבל אומרים שזה לא מגיע אז איך חז"ל טוענים את זה הם אומרים תוסיפו לזה 8 חוטים ו5 קשרים יש בחוטים ואז אנחנו מגיעים ל613 כמו בתרי"ג.

הזיכרון זה מה שחשוב .

9. מצוות תפילין - זה מצווה לא מוגבלת אפשר ללכת עם תפילין כל היום .

10. למה צריך לשמור את השבת כי צריך לזכור שיש את אלוקים שהוא ברא את העולם בשש ימים וביום השביעי הוא נח ולכן אנחנו גם נחים .

12. לא לקחת שוחד כי כסף יעוור עיני חכמים ויגרום לצדיקים לשקר ושואלים למה התורה מזכירה את זה הרי ברור מעליו שאסור לעשות את זה ואומרים שהתורה רוצה להגיד שגם דברים שנירא מובן מעליו התורה אומרת לי אותו להדגיש שאסור לעשות את זה.

13. "שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ כִּי בָצַלְתָּ א-לֹקִים עָשָׂה אֶת-הָאָדָם"

אסור להרוג אדם כי הוא נעשה בצלם אלוקים שזה דבר נורא קדוש

בתרבות המערבית אין חובות לאדם אבל רק בדבר אחד יש לו חובה רק כאשר זה לפגוע בזולת וגם שם זה לא חובה כי אתה פוגע בחופשיות של הזולת ואם זה לא פוגע באף אחד מותר לך, לעומת זאת צלם אלוקים מחייב זה יוצר חובות אני אמור לעמוד בסטנדרטים גבוהים גם אם זה לא פוגע באף אחד יש דברים שאסור לעשות .

14-דילגנו

15. מדבר על סוכות שצריך לשבת שם שבעה ימים -ואנו רואים שרשום שם "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי ה' א-לֹקֵיכֶם" למען ידעו דורותיכם וזה אומר לנו שזאת מצווה שצרכה תוכן אדם צריך להבין למה הוא יושב בסוכה .

ויש מחלוקת לגבי אם זה היה סוכה של ענני כבוד או סוכה, כמו שאנחנו רגילים סוכה והשולחן ערוך פוסק הלכה וטוען שמדובר בענני כבוד .

זה מצווה ידיעה זה מצווה ייחודית שאדם צריך להבין למה הוא עושה את זה בדרך כלל התורה לא מחייבת שתבין למה צריך לעשות את זה אין כוונה של תוכן .

16. מצווה שמולידה דגל שחכמים ישתמשו בו לצרכים שלהם והוא נקרא "סייג" לדוגמא אסור להדליק גפרורים בשבת ולייתר ביטחון אסרו גם לגעת בגפרורים (מוקצה) .

יש דבר שנקרא מצוות המלך -הוא לא יכל לעשות מה שהוא רוצה מלך ישראל עמד תחת חוקה ולכן דווקא מלך כזה שלא רגיל להיות תחת שלטון יחזיק תמיד לידו ספר תורה .

מלך ישראל מוגבל בסוסים כדי שלא יחזיר את בני ישראל למצריים -מלך שהיה לו הרבה סוסים נחשב חזק ושואלים למה כי הסוסים המובחרים ביותר נמצאים במצרים ולא רוצים שישלחו יהודים לשבת שם לצורכי עסקים כלומר עיקר המצווה זה לא לחזור למצרים ולא

להרבות סוסים ואז התורה אומרת אל תרבה סוסים כדי שלא תחזור למצרים יש סייג כדי להגן על המצווה האמיתית .

"לא ירבה לו נשים שלא יטה לבבו" אסור לו יותר מ-18 נשים כי ברור לתורה שיש נישואים דיפלומטיים וזה נישואים שהגיוור של אותם נשים הוא לא שלם כדי שלא ילמדו אותו לעבוד עבודה זרה לכן המלך לא ירבה לו נשים . יש כאן מצווה שנועדה להגן על מצווה אחרת .

26.4.2017

דף מקורות חז"ל

1. התורה מתערבת לנו והעולם שאנחנו חיים בו זה עולם של מצוות על פי חז"ל . וזה בולט לעין שהדת שלנו משתלט לנו על החיים לא כמו עמים אחרים והרעיון הזה שהעולם של היהודים הוא עולם של מצוות חוזר על עצמו .

2-5. רבי שמאלי - תרי"ג מצוות זה דעתו של רבי שמאלי וזה דעת יחיד שהתקבלה . מתוך עשרת הדיברות רק שתיים עם ישראל שמע אונליין ואת השאר עם ישראל שמע על ידי משה רבנו .

תרי"א (611) - זה המצוות שציווה לנו משה אה חסרים לך 2 זה שתי המצוות שאמר לך ה' וככה הוא מגיע לתרי"ג (613) .

יש תרי"ג מצוות שמתחלקות בשתי אופנים עשה ואל תעשה .

3. ורש"י מפרש רמ"ח מצוות עשה שהגוף משתוקק לעשות אותם ואילו שס"ה שלא תעשה שכל הזמן מזהירים אותנו מהם .

4. יש שבע מצוות שאנחנו מקבלים אותם מיום הולודינו וביום השמיני זה ברית מילה. מסופר על דוד המלך שהיה בבית מרחץ והיה ערום ושהוא היה לחוץ על זה שלא יהיה עליו מצווה ואז הוא ראה את ברית המילה . זה בא ללמד אותנו שגם המלך היה משועבד למצוות

5. אמר רבי יוסף (שהיה עיוור) בהתחלה חשבתי מי שאמר לי הלכה כרבי יהודה - שעיוור פטור מהמצוות (עשה) שמחתי מהאמרה הזאת הרי אני לא מצווה ובכל זאת אני עושה ועכשיו ששמעתי את זה של רבי חנינא "גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה" - ואני שמח עם זה שמכריחים לקיים את מצוות עשה כי אדם שמצווה יותר גדול מלא מצווה .

ושואלים למה "גדול מצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה" - מי שאינו מצווה ועושה דומה למי שהולך בדרך ופת בדרכו ומי שמצווה מדומה למי שהולך בסלון ואין פת בדרכו . שהמצווה מעצבת את האישיות שלך .

חכמים עושים סדר במצוות עשה ולא תעשה

יש מצוות לשעתם ויש מצווה לדורות - כמו בקורבן הפסח שביציאת מצרים אכלו את הקורבן בצורה מאוד מסוימת עם לבוש מאוד מסוים ואילו בדורות אנחנו לא חייבים להיות מלובשים באותו אופן .

מצוות דאורייתא - מצוות מהתורה

ומצוות דרבנן - מצוות שחכמים נתנו כמו הדלקת נרות חנוכה , או קידוש יין בשבת, ברכות רובם מדרבנן חוץ מברכת המזון .

מה זה חשוב אם אני צריך לקיים את שניהם כי יש כל מיני מקומות שזה חשוב כמו דיני ספק, ספק דאורייתא להחמיר תחזור על זה שוב, ספק דרבנן לא חייב להחמיר .

מצווה שהזמן גרמה -שנשים פטורות מהם .

יש לנו מצוות שאנחנו לומדים על ידי עבירות יש עבירות שאנחנו עוברים במזיד (בכוונה), יש עבירות בשוגג (רשלנות)-יכולת למנוע ויש אנוס הוא פטור מכל סנקציה (לא באים אליו בתלונות).

יש אבחנה נוספת בין מצוות בן אדם למקום לבן מצוות בן אדם לחברו .

כי על מצוות בן אדם למקום יום כיפור מחפר ועל מצוות בן אדם לחברו יום כיפור לא מכפר אלא אם כן אותו אדם מרצה את חברו נניח אם גנבת אתה צריך להחזיר לו ולהתנצל, זה אחד הדברים שמבדילים אותנו מהנצרות .

טעמי מצוות חז"ל בכמה מקומות מבדילים בין חוקים למשפטים כאשר בפשטות חוקים אלה מצוות לא כל כך מובנות (בן אדם למקום) כמו מצוות פרה אדומה ומשפטים מובנות (בן אדם לחברו) כמו לא תגנוב , לא תרצח .

העוסק במצווה פטור מהמצווה - אם אתה עוסק במצווה מסוימת אתה לא חייב להספיק עוד מצווה או להגיד איזה מצווה יותר חשובה כמו אדם שעוסק בקבירת המת והוא עלול להפסיד את קריאת שמע אז הוא יפסיד את קריאת שמע לא קרה כלום כל המצוות שוות .

6. ה' לא אומר את השכר של כל מצווה ומצווה כדי שלא תגיד טוב יש לי פה יותר שכר אז אותה אני אעשה ואת השנייה אזניח ונותנים משל על מלך שנותן לאיכרים לעבוד את השדה ובסוף היום הוא אומר לכל אחד כמה הוא קיבל ורואים שזה לא שווה שאלו אותו האיכרים למה לא אמרת לנו את זה לפני ואומר המלך אחרת הייתם מטפלים רק בקצה אחד ולא את כל השדה . הקדוש ברוכו רוצה שנקיים את כל המצוות ולא רק משהו אחד ולכן הוא לא אומר את שכרם חוץ משתי מצוות אחת שקשה לבצע כיבוד אב ואם - ששכרה אריכות ימים - והשנייה שילוח הקן -שגם פה שכרה אריכות ימים שמבאה להגיד לנו אל תנסה לדרג את המצוות שתי מצוות שונות לגמרי ויש להם את אותו שכר. וכל אלה קשורות למצוות עשה .

למרות זאת יש מצוות שאנחנו מוצאים אצל חז"ל ביטויים שמבליטים מצוות מסוימות כמו ציצית שהם משווים אותה לתרייג מצוות, או עבודה זרה , ישיבת ארץ ישראל ממשילים את זה למי שקיים את כל התורה גדולה

יש שלוש מצוות לא תעשה שיש כאן חשיבות הלכתית:

1.עבודה זרה

2.שפיכות דמים

3.גילוי עריות

שאומרים שפיקוח נפש דוחה את כל המצוות למעט שלושת המצוות הלא תעשה (אלה של למעלה)

לסיכום :

יש שיוניות בן המצוות למעט כמה בודדים.

את המצוות צריך לקיים בשמחה, אומנם המצוות נתפסות כעול מצוות (עול ניתן על שתי שוורים ולא ניתן להם לזוז חוץ מישר והוא קצת כבד) ובמובן הזה זה עול הם מכוונת אותך לדרך הנכונה .

טעמי מצוות

אבחנה בן אותם חוקים ומשפטים חז"ל אומרים על חוקים שאומות העולם יש להם עירורים עליהם דברים שאנחנו לא מבינים אותם כמו כשרות, בשר חלב.

משפטים אילו מצוות שאם הם לא היו כתובים בתורה אנחנו היינו כותבים אותם

ונשאלת השאלה למה התורה רושמת את זה הדברים שמוגדרים כמו משפטים?

3.5.17

המשך דף מקורות של חז"ל

יש בחז"ל דיון נרחב אם לחפש טעמי מצוות או לא?

לחז"ל יש תפיסה שמתנגדת לטעמי מצוות והתפיסה שתומכת בטעמי מצוות זה חכמים שנותנים טעמי מצוות ואין בכלל תפיסה שחייבים לחפש טעם מצוות זה נהיה רק בימי הביניים.

מדוע אנחנו צרכים טעם למצוות:

בגלל שאדם הוא אדם רציונל ובגלל שהוא חושב הוא צריך לדעת למה אני עושה את מה שאני עושה.

מקור 15 - בא גוי ואומר לרב הראשי של היהדות מה שאתם עושים עם הפרה האדומה נירא כמו כשפים (פעם על ידי פרה האדומה הייתה נטהר מהמת) ואותו בן אדם שמביא את המים נטמא וזה שמתזים עליו הוא נטהר. והרב שהוא עצמו לא יודע (כי אם שלמה המלך החכם באדם לא יידע אז איך הוא יידע) ובגלל שאסור לצאת טיפשים ליד הגויים הרב ממציא לו תשובה והרב שואל אותו האם ראית אדם משוגע והגוי אומר כן והוא מסביר איך גורמים לאותו אדם משוגע לחזור להיות נורמאלי, והגוי מסביר לו והרב אומר לו תשמע איך זה נשמע אבל אתה אומר שזה עובד אותו הדבר אנחנו שאנחנו רוצים לטהר את הבן אדם. אומרים לו תלמידיו התשובה שהבאת לו לא נכונה והוא אומר אני יודע זה חוק מאלוקים ואנחנו צרכים לקיים אותו.

מקור 8 - אמר רבי יצחק למה לא אמרו טעמי מצוות?

ואומרים שגדולי העם (המלכים) נפלו בהם, כי שתי מצוות יודעים את טעמם אחת מהם זה ריבוי נשים והשנייה ריבוי סוסים ובשניהם שלמה חטא כי הוא יידע שזה כדי שלא יסור לבבו ואמר אל תדאג לי זה לא ייקרה ואומרים ששלמה נכשל כי הוא יידע את הטעם.

ואומר המדרש שבגלל שבשתי המצוות היחידות שיש להם טעם שלמה המלך נפל קל וחומר האדם הפשוט ולכן התורה מתנגדת לטעמי המצוות.

מקור 7 - הכוונה לשליח ציבור שחוזר על התפילה ואז היה מותר להוסיף דברים אבל בדברים מסוימים אם אנחנו שומעים את השליח ציבור אומר אותם מורידים אותו והם:

1. על טוב יזכר שמך מודים, מודים - אסור לברך את אלוקים רק על הטובה כי רשום שצריך לברך על הטובה כמו על הרעה.

2. על קן צפור יגיעו רחמך ועל טוב יזכר שמך, מודים מודים - משתקין אותו - הוא מבקש רחמים על עם ישראל ואומר אלוקים על ציפורים אתה מרחם (שילוח הקן) כי כואב לאם לראות שאתה לוקח לה את הגוזלים אז תרחם על בני האדם. ואומרים שהיו מורידים את אותו שליח ציבור כי אותו שליח ציבור חשב שהטעם של שילוח הקן הוא רחמים ובגלל שהוא נתן טעם למצווה צריך להוריד אותו

*עושה מלחמה בין בריאות- ציפורים כן מרוחמים בני אדם לא מרוחמים.

מקורות 9-11 למה בכלל יש כל כך הרבה מצוות?

*אלוקים נתן הרבה מצוות כדי לזכות את בני ישראל לעולם הבא בזכות ולא בחסד .

*כדי שיקבלו שכר גם על דברים שנראים מובנים מאליו שבכל מקרה לא היינו עושים אותם (כמו אכילת שקצים כי זה מגעיל אותם גם ככה).

*מסופר על שחיטה כשרה -עם ישראל מתלכד במצוות האלה יש עשייה משתופת .

(יותר מעם ישראל שמר על השבת, השבת שמרה על עם ישראל) .

חז"ל שכן נותנים סיבות לטעמי מצוות לפי 4 קטגוריות והם :

1.קטגוריה ראשונה :מידה כנגד מידה -תורת הענישה ישנם מצוות מסוימות שיש בהם מרכיב של אונש , והוא מביא זאת ממצות השקת שותה - אישה שנחשדת בניאוף והתורה אומרת על זה :

1. יכול להיות שהוא פרנואיד - ברור שהנישואים אינם במצב טוב והוא אומר לה אל תתייחדי עם איש פלוני לפני שתי עדים - זה עדי התראה .

ואז רואים שהיא עברה על ההתראה שלו ויש עדים שרואים את זה היא נחשבת לאישה סוטה , ואז עושים לה טקס ובודקים אם היא עשתה את זה או לא אישה הייתה בסוף הטקס צרכה לשתות מכלי חרס (שזה כלי בזוי)משהו אם היא אשמה ובאמת נאפה אז הבטן שלה מתנפחת ואם היא לא היא תקבל ילדים - בכל מקרה היא ייצא לא בסדר כי היא נפגשה עם הבן אדם למרות שהוא הזהיר אותה .

מקור 12

*מדברים על אישה סוטה שמשקה את הגבר שאסרו עליה להיות איתו עם יין מכוסות משובחים לכן זה מידה כנגד מידה והיא תשתה מים מכלי בזוי - יש פה מרכיב של עונש .

*דבר דומה יש בטהרת המצורע - יש נוהל טהרת המצורע והוא יהיה מבודד מהחברה וחז"ל אומרים הוא יהיה מבודד כי זה מידה כנגד מידה כי הרי צרעת בא מלשון הרע, בגלל שאותו אחד שאמר לשון הרע על מישהו גרם להפרדה ממנו בגלל זה הוא יהיה מופרד משאר העם -אנחנו רואים גם פה מרכיב של עונש .

*אבד נירצע -יהודי לא אמור להיות אבד ואם הוא אבד צריך לשחרר אותו בשנה שביעית ואותו אבד שלא רצה להשתחרר מלהיות אבד והחליט שהוא רוצה להיות אבד לצמיתות רוצעים לו את האוזן וגם פה יש מידה כנגד מידה כי אותה אוזן ששמע בהר סיני שאבד צריך להשתחרר אחרי שבע שנים ולא רוצה אותה נרצע (נעשה סוג של חור) .

2.הסבר אלגורי (סימבולי) למצוות

חז"ל נזהרו מאוד עם זה וכמעט ולא השתמשו בזה כדי שלא יגידו שהסמל זה העיקר .

מקור 13

*דוגמה : מצוות 4 המינים ,

טעם - הם אומרים תורה

ריח- מעשים טובים

האידיאל אדם שיש לו הרבה תורה יש לו הרבה מעשים טובים ויש גם אנשים שיודעים תורה אבל לא עושים מעשים טובים ויש כאלה שלא יודעים תורה אבל עושים הרבה מעשים טובים ויש כאלה לא

יודעים תורה ולא עושים מעשים טובים ונשאלת השאלה למה צריך אותם והמסר הוא אחדות העם צריך את כולם ואומרים כמו שאם אין לנו את כל 4 המינים אנחנו לא מקיימים את המצווה והרי ערבה אין טעם ולא ריח והיא כמו האנשים לא יודעים תורה ולא עושים מעשים טובים, ואלוקים אומר שכאשר כולם ביחד הם ישפיעו זה על זה. ועם ישראל מאוגד שהם לוקחים את כל 4 המינים.

*במסכת מידות - היא עוסקת במידות בית המקדש ואומרים אתה תבנה מזבח אבנים ולא אבנים מסותתות כי זה אומר שהנפת עליהם חרב שלא יונף המקצר על המאריך- ברזל עיקר תפקידו להרוג בני אדם ואומרים חכמים אסור להניף אותם על האבנים של המזבח כי המזבח תפקידו להאריך חיי אדם ולכפר על עוונות בני ישראל ולכן אסור לעשות את זה.

וחז"ל המעיטו לעשות זאת כי הנוצרים פירשו ככה הכול ובסופו של דבר לא נשאר שם שום דבר מוחשי כי אז הכול בא להמחיש משהו.

10.5.17

חזרה

חז"ל מביאים ארבעה דברים לטעם של המצוות:

1. מידה כנגד מידה

2. דרשה אלגורית

3. סגולה - כוחם הסודי של המצוות - מזוזה מגנה על הבית, יש סיפור על מצוות ציצית - ציצית מצילה מן העבירה (= העבירה מלשון חז"ל זה עבירות מין) יהודי שמע על זונה שנמצאת מעבר לים ונוסע לשם והוא מגיע אליה ובא לעשות את המעשה והציצית הופכת לחרבות ובזמן שהוא בורח היא שואלת אותו אי קוראים לך והיא עולה לארץ ומתגיירת. מה שרצית לקבל באיסור עכשיו קיבלת בהתר.

4. תועלת ניראת לעין - כמו מצוות נידה וזה יוצר מתחים וחז"ל אומרים שזה בריא

על פי מקור 14 - כדי שהגבר יתגעגע לאישתו.

מקור 15

רוב חז"ל לא התעסקו בטעמי מצוות כי הם טענו אלוקים נתן את התורה בעם סיני מה צריך סיבה יותר טובה מזה למה לקיים מצוות!?

ימי הביניים - אנחנו מוצאים אצל רוב חכמי ישראל בעיקר בספרד מוצאים שיטות שלמות לחיפוש אחר טעמי מצוות, האידיאל של הפילוסופיה של ימי הביניים להוכיח שכל מה שכתוב בתורה הכול אפשר להסביר גם בצורה רציונאלית.

בימי הביניים היה דתות מפותחות, שהאמינו בצדקת הדרך שלהם ולכן היהודים היו צרכים להציל את עצמם.

הפילוסוף הראשון של היהדות: רבי סעדיה גאון (1882-1942)

הוא חייב בתקופת הגאונים, שרוב יהדות העולם הייתה בבל וליהדות העולם היו שתי תפקידים:

1. ראש הגולה - הוא מנהיג פוליטי - הוא מנהיג האוטונומיה של היהודים וגם כלפי המוסלמים הוא היה דואג לשלם מיסים.

2.מנהיג רוחני - ראש הישיבה הגדולה בבל אז המנהיג הרוחני היה נקרא גאון .

רקע

רבי סעדיה גאון היה בין היחידים שלא נולד בבל אלא במצריים וזה מראה על אישיותו ועל כמה הוא היה חשוב . חיוו היו מלאי אינטריגות הוא הורד מגדולתו כי הוא הסתכסך עם הריש גלותה מסופר שהייתה אלמנה שהשאירה ירושה ולא יודעים למי היא התכוונה לתת אותה אם לריש גלותה או לבן אדם אחר והריש גלותה אמר ניתן לגאון שאז היה רבי סעדיה גאון להחליט והוא פסק לטובת הבן אדם והריש גלותה פיטר אותו ואז רבי סעדיה גאון כתב את הספר אמונות ודעות בשנת 1933 ובסוף ימיו אומרים הוא חזר לגאונותו . גדולי ישראל היו גדולי המדענים והוא רשם את המילון העברי הראשון שנקרא איגרון , הוא רשם את תרגום התנ"ך לערבית שנקרא תפסיר (=פירוש) . רבי סעדיה גאון חיבר חיבורים הלכתיים בין היתר על הריבית . כל הספרים שרבי סעדיה גאון כתב הוא כותב בערבית ורק בשנת 1100 ומשהו עד שזה תורגם על ידי יהודה טיבון .

*כיתאן אל אמאנאת ואל אעתי קאדאת - ספר על אמונות ודעות זה לא ספר הילכתי !

צריך להבין שאז כבר היה פילוסופיה מוסלמית שהייתה רשומה בערבית ולכן ההוגים של אז כתבו בערבית כדי לשתף את כל הפילוסופים ובחלק מהדברים לקחת מהם כמובן שלא בענייני דת .

לגבי ספר היצירה (סוג של ספר קבלה) -שרבי סעדיה גאון רשם עליו פירוש

ולרבי סעדיה גאון יש הרבה מאוד כתבי פולמוס נגד הקראיים (היו זרם ביהדות שהלכו נגד היהדות) במשך הדורות הקראיים התפתחו לאיום ממש נגד הדת היהודית בעיקר נגד התורה שבעל הפה מכאן אנחנו רואים שהקראיים היו משמעותיים בתוך עם ישראל .

*רוב מי שהלך נגד היהדות היה נגד התורה שבעל פה - כי הם טענו שזאת המצאה.

כמו לפני עיוור לא תיתן מכשול -חז"ל מפרשים לא חייב להיות עיוור פיזית אלא אדם שלא מבין במשהו והקראיים מפרשים את זה מילולי לפני בן אדם עיוור, יכול להיות שאסור לפני אדם שלא מבין בנושא להשים מכשול אבל לא מפה מבינים את זה .

למה כל כך מתלבטים לגבי הבחירה החופשית של האדם וזה נובע מהבחירה התיאולוגית שאלוקים הוא כל יכול וכל יודע אז איך יש לי בחירה חופשית הרי הוא יודע מה אני אעשה . ואז נוצר מצב של למה יש שכר ועונש הריי חייב לעשות את זה הרי אין לי בחירה ככה אומר אשעריה וטוען שאין לזה תשובה ו מועתזילה טוענים שכן יש בחירה חופשית .

דווקא הרמב"ם מעיד על כך שליהודים יש בחירה חופשית היהדות בנויה על זה .

17.5.17

חזרה

תיאודיציאה -צידוק האל אלוקים ברא את העולם בשש ימים ונותן לעצמו ציון של טוב מאוד , אבל יש גם הרבה רוע בעולם .

ונותנים דוגמה של מוות ועדיין אומרים קדיש על אדם שנפטר .

האל הטוב נתן מצוות ולכן המצוות צירכות להיות טובות למרות שמצוות זה טרחה ולכן מועתזילה מחפשים את צידוק האל .

.....כלאם מתחלקת לשניים:

1. אשעריה

2. מועתזילה - ומה שאפיין אותם זה בחירה חופשית והעיסוק המוגבר בצדקתו של אלוקים . והם אילו ששלטו בתקופת רבי סעדיה גאון .

חז"ל עסקו עם אנשים פרמטיבים מבחינה דתית הם העתיקו את הדת שלהם לפי מישהו אחר והם עצמם לא האמינו בזה , וזה לא אותם אנשים שהיו בתנ"ך ועבדו עבודה זרה שבאמת האמינו בזה . וחז"ל לא היו צרכים להוכיח כלום כי זה לא היה כוחות . אבל בימי הביניים אנחנו פוגשים אנשים שטוענים טענה של מבחן המציאות אתם טוענים שאלוקים בחר בכם אז איך אתם מושפלים וחיים בביזיון , לאיסלם היה אל אחד והדת תפסה מקום מרכזי והיהודים היו צרכים להוכיח לעצמם ולאחרים שהיהדות היא אמת וזה עניין פילוסופי כהוגי דעות הוא לא יכול להסתפק בזה שיש אלוקים כי הוא נולד יהודי ורבי סעדיה גאון עוסק בזה בהוכחה .

כדי לבנות את ההוכחה של היהדות הוא בונה את תורת ההכרה "אפיסטמולוגיה" תורת ההכרה וזה קשור להוכחה שלו שהיהדות היא האמת כדי להוכיח את זה רבי סעדיה גאון תוקף את כפילוסוף מלמעלה והוא רוצה להבין מה יש ואיך כול הדברים האלה קשורים אחד לשני יש תורת הצריך להיות "תורת המוסר" "תורת היש" ובזה פילוסופים עוסקים

על פי אחד הפילוסופים המאוחרים האדם הוא ישות מוסרית - בגלל שהוא היצור היחיד ביקום שיש דרישה מוסרית כלפיו (אף אחד לא מאשים את האריה שהוא הרג את האנטילופה) לא בהכרח הוא מקיים את הדרישה המוסרית אבל יש כלפיו דרישה מוסרית .

תורת ההכרה (=אפיסטמולוגיה) - וזה מודרני כי זה חלק מהאדם שעוסק בעצמו .

בסופו של דבר אנחנו נראה שממנה רבי סעדיה גאון הוכיח שהדת היהודית היא הדת האמיתית .

בתורת ההכרה יש כמה דברים :

1. חושים -יש 5 חושים

2. מושכלות ראשונים - על פי הטענה אלה דברים שאני לא צריך חושים בשביל לאמת אותם לדוגמה : מתמטיקה $2+2=4$ אני לא חייב לקלוט מציאות כדי לדעת את זה , מושכל ראשון נובע ישר מהשכל לא מהחושים שראיתי את זה רבי סעדיה גאון נותן דוגמה אצל כל אדם בעולם האמת היא משובחת והשקר הוא מגונה זה לא אומר שאנשים לא משקרים אבל שהם משקרים הם מסתירים את זה .

3. מה שנובע בהכרח מהמושכלות הראשונים והחושים - שילוב של $1+2$ כלומר אני ראוה את הטוש נופל החושים רואים את והמוח מפעיל את חוק הנפילה החופשית שהכול נופל (כוח הכבידה) .

4. והחידוש של רבי סעדיה גאון זה שיש לנו עוד מקור של הכרה לדוגמה אתמול נסע כאן טרקטור איל אנחנו יודעים את זה הרי החושים לא רואים את זה עכשיו השכל לא יכל לנחש את זה ואני עצמי לא הייתי שם אני יודע את זה כי מישהו אמר לי הגדה נאמנת (עדות נאמנה)

ורבי סעדיה גאון פיתח את כל זה בשביל 4 כי ככה הוא מוכיח את היהדות כי היא סיפור שעברה מדור לדור איך אני יודע שזה לא סתם סיפור כי יש יסודות להאמין שזה ככה .

רבי סעדיה גאון קובע איך אפשר לקבוע אם זה סיפור שקרה או לא קרה :

1. לפי כמות העדים - אם זה אדם אח כנראה זה לא קרה

2. אם האנשים אמינים - יש אנשים שהם יותר אמינים ויש כאלה שפחות .

3. אם אין עדות נגדית - אם אין איזה משהו ברגע שאומר שזה שקר אפילו אם הם מיעוט

אומר רבי סעדיה גאון על פי כל הקריטריונים האלה היהדות לוקחת, לדוגמה עם ישראל בפסח מעיד שאבותיו יצאו ממצרים ולעומת האפיפיור שלא טוען שראה את ישו. ורבי סעדיה גאון אומר סיפור שרבים מספרים לא תיפול בו טעות או זיוף. 1. אם ניקח טלפון שבור ואז בצד השני כבר לא תכיר את המשפט. 2. לא היה טעות זה היה זיוף אני מספר סיפור לחברה והוא אומר ששתי הדברים האלה לא קיימים בהעברה של רבים כי בטלפון שבור אצל כל אחד זה יהיה משובש שונה בסוף ובו יש הרבה חברה שטוענים אותו הדבר ורבי סעדיה גאון אומר שאם 3 מספרים ביחד זה ייצא החוצה אם זה היה זיוף ועוד של כל כך הרבה אנשים, מישהו יידבר על זה שזה שקר או אולי כל מחתרת שכל הזמן ייספר שזה שקר ופה אין את זה. הנצרות והאיסלם מסכימים עם זה שהיהודים קיבלו תורה מסיני אפילו מוחמד קיבל את התורה שלו לבד והלך וסיפר לחברה.

יותר מאוחר יבוא רבי יהודה הלוי שהגדה נאמנת זה כמו עדות עין - אנחנו לא יודעים איך הראש של האנשים בימי הביניים עבד.

רבי סעדיה גאון הוא גם הראשון שמתעסק עם דברים שחז"ל לא התעסקו בהם הוכחות לאלוקים, הוכחה שהעולם נברא מיש לאין ולא להסתמך רק על פסוקים

הוא מוכיח ואומר או שהעולם תמיד היה קיים או שהעולם נברא מיש לאין, ברגע שיש שתי אפשרויות אני יכול לעבוד על דרך השלילה והוא אומר אני אשלול לך את העובדה שהעולם תמיד היה קיים והוא שולל זאת על ידי כך שהוא אומר אם מיד היה עולם כמה זמן עבר עד לרגע זה? כלומר התשובה צריכה להיות אינסוף זמן כלומר שמחר בבוקר זה יהיה אינסוף ועוד יום הרי אין דבר כזה אינסוף ועוד יום כי אינסוף זה המספר הכי גדול לכן העולם נברא.

למה זה לא עובד פילוסוף מודרני בשם קנט טוען שאינסוף זה מושג שהאדם ייצר עכשיו אתה עושה תרגיל מחשבתי שאתה מוצא סתירות במושג אז יש לך בעיה במושג אתה לא יכול להגיע ממושג למציאות (וזה למה בעידן החדש הוכחות כאלה נפלו).

רבי סעדיה גאון היה מאוד מפורסם בזכות תורת האלוקים הוא רוצה להגדיר האם אפשר להגדיר את אלוקים והוא משתמש בתכונה עצמיות או מקריות כל חפץ יש לו תכונה עצמית לדוגמה כיסא והתכונה עצמית שלו מיועד לישיבה והתכונה המקרית זה הצבא שלו או הסגנון שלו לו זה מעלה או מוריד היותו כיסא. ברור שאין לאלוקים תכונות מקריות כי הוא לא משתנה אבל יש לו 3 תכונות עצמיות שהם מאפיינות את אלוקים:

1. חיים - הוא תמיד חיי נכון שהאדם חיי אבל זה זמני.

2. כוח - אלוקים כל יכול אין מגבלות לכוחות

3. חוכמה - שאלוקים כל יודע אין דבר שנעלם ממנו - אנחנו נראה שנתעסק במצוות שהוא קורא לו החכם אמר והוא מתכוון לאלוקים (יותר מאוחר בא הרמב"ם וסתר את זה אתה לא יכול לשייך לאלוקים תכונות הוא אחד שלא ניתן לחלוקה).

מצוות

תורת המצוות של רבי סעדיה גאון מחדש הוא מבדיל בין שתי סוגי מצוות:

1. מצוות שכליות - מלשון שכל שהשכל מחייב אותם לא לגנוב, לא לרצוח - בן אדם לחברו + איסור עבודה זרה

2. מצוות שמעיות - מלשון לשמוע ומשמעת כמו השבת, לא לאכול בשר וחלב

ההבחנה הזאת נראה לנו מוכרת מחז"ל והוא פשוט הליש על זה שמות אחרים חז"ל קראו לזה משפטים (שכליות) חוקים (שמעיות) שייצר הרע ואומות העולם משיבים עליהם .

על פניו נירא שיש ניגוד בין השכליות והשמעיות ומוכיח שאין הבדל גדול ורבי סעדיה גאון מקרב בניהם משום שיש לו בעיה בשתי הקצוות :

1. אם השכליות כאלה שכליות והשכל מחייב אותם אז למה אלוקים רושם אותם (כמו לא תרצח) ? ורבי סעדיה גאון יטען שי במ משהו שמעי

2. אם לשכל אין שום דבר שמחייב אותם אז זה אומר שהשמעיות הם שרירותיות ? ורבי סעדיה גאון לא רוצה להגיע לשם ונותן טעמים שכליים למצוות שמעיות .

***השמעיות הם לא נגד השכל !!! המקסימום שיכול להיות זה שהשכל נטרלי לגביהם אבל אין דבר כזה שהתורה נגד השכל .**

24.5.17

חזרה

לרבי סעדיה גאון יש חלוקה בסיסית מאוד למצוות :

1.שכליות -שכליות זה בן אדם לחברו

2.שמעיות - השכל נטרלי כלפיהם כמו מצוות שמירה בשר וחלב

אין פה שום חידוש הוא שינה רק שמות כמו חוקים ומשפטים של חז"ל

אין מצוות נגד השכל פשוט יש מצוות שהם אולי מעל השכל .

נשאלת השאלה אז למה המצוות השמעיות ניתנו אומר רבי סעדיה גאון כדי לתת לנו שכר כדי שנגיע לעולם הבא .

בסופו של דבר אנחנו נירא שרבי סעדיה גאון מחפש דברים לא מובנים במצוות שכליות והוא יחפש גם טעמים למצוות שמעיות ונשאלת השאלה למה הוא מחפש טעמי מצוות למצוות שמעיות הרי אם יהיה להם טעם הרי הם היו שכליות . ונשאלת השאלה למה רבי סעדיה גאון עושה את זה , ורבי סעדיה גאון עושה זאת כדי לענות על השאלה למה רשום בתורה את המצוות השכליות הרי גם ככה כולם עושים את זה מבחינה שכלית ובגלל הטענה הזאת רבי סעדיה גאון אומר שיש שם הרבה פרטים לדוגמא : לא תרצח יש שם הרבה קצוות כמו הפלה והמתת חסד הבן אדם רק סובל . הפלה מותרת 4 חודשים לפני

כנראה שרבי סעדיה גאון מתכוון לתורה שבעל פה "אין עומתינו עם ישראל עומה לפי תורתיה" - ורבי סעדיה גאון מתכוון לשתי התורות תורה בכתב ותורה שבעל פה אנחנו יודעים היום שהפלה היא לא רצח כי עובדה שאם יש בעיה בלידה וזה או האמא או התינוק אז זה האמא .

דוגמא : איסור גניבה -כדי לדעת מה זה גניבה צריך לדעת מה זה רכוש ומתעוררת השאלה כאשר ראובן מוכר סחורה לשמעון מתי הסחורה עברה אל שמעון כדי שאם יקרה משהו לסחורה אז ראובן יגיד מצטער זה כבר לא שלי , חכמים קבעו מהרגע שהסחורה אצלך ביד היא שלך .

לסיכום יש הרבה מצוות שהכלל ברור אבל יש את הקצוות שבהם צריך את התורה .

רבי סעדיה גאון טוען:

כל המצוות נועדו לזכות את אותנו ולתת לנו שכר כדי שלא נגיד על מצוות שמעיות שהם **שרירותיות** - שלא נגיד נאכל חזיר לא נאכל פרה בגלל זה הוא מחפש יסודות שכליות במצוות השמעיות אחרי שהוא מסביר אותם הוא אומר חוכמת ה' מעל הכול וככה זה נירא לי אבל זה לא בטוח .

לפי דף מקורות של רבי סעדיה גאון ספר האמונות והדעות מאמר ג

שמרת - זה מצוות לא תעשה

יש מצוות שכליות ומצוות שמעיות ובניהם יש את כלל המצוות , רבי סעדיה גאון אומר שהאותות והמופתים שהיו בהר סיני זה אותות של אלוקים והוא מוסיף כל המצוות גם אם אתה מבין וגם אם לא אתה חייב לעשות אותם, ואחרי זה תמשיך לחפש טעמים .

יש שלוש דרגות שהשכל מחייב שזה השכליות ואחת שהשכל מרשה שזה השמעיות

יש חלוקה טיפה מוזרה שהשכל מחייב :

1.למושכלות ראשונים -הכרת תודה . זה דברים שנולדנו איתם כמו הכרת טובה גם פושע שתציל אותו יכיר תודה. זה חלק מהמוסר בן אדם למקום אלוקים ברא אותך אתה צריך להכיר לו תודה . לא בגלל שאלוקים צריך תודה בגלל שאנחנו צרכים את זה כדי להכיר תודה .

2.אלוקים..... מכונה החכם שיש לו 3 יכולות:

1.חיים

2.כוח

3.חוכמה

השכל מחייב שאסור להגיד דברים רעים על אלוקים לא כי אלוקים נפגע כי זה לא ראוי לקלל בן אדם שנתן לך חיים. והוא אומר שאדם לא יזיק לחברו .

אין לאלוקים מלאי שכר מוגבל ולכן המצוות שהוא בחר הם לתת לנו הם לא שרירותיות והוא מתכוון פה למצוות שמעיות .

3.בן אדם לחברו - אסור לעשות רע לחבר שלנו

1.הכרת תודה לאל

2.לא לבזות אותו - בגלל שהנצרות היא שיתוף אלוקים ועוד מישהו כמו ישו לנו אסור , ולא להישבע בשם אלוקים לשקר

הוא מוסיף ואומר מצוות עשה – אנחנו נמשכים אליהן ומצוות לא תעשה – אנחנו נרתעים מהן והוא יוצר הלימה בין הרגש לשכל , אבל יש מצוות שהשכל לא דוחה אותם כמו איסור אכילת שרימפס ואנחנו עדיין מחויבים עליהם כי ככה אלוקים ציווה אותנו, וכדי שמצוות "לא תעשה" לא יהיו שרירותיות, קיבלו גם הן טעמים שכליים.

למצוות השמעיות שתי רגליים: גם השכל מחייב וגם אלוקים מחייב.

איסורים בתחום המיני – יש מצוות שכליות ויש מצוות שמעיות:

שכליות – אשת איש. שכלי לגמרי. שום חברה לא תתקיים במצב כזה, אך גבר לא יקבל מצב כזה.

שמעיות – גילוי עריות. גזרת הכתוב.

רס"ג נותן את הדוגמא על זנות - אשת איש ואומר: אם אשת איש תהיה מותרת, לא יהיה קיים המוסד אשת איש. מציאות=קיום. התא המשפחתי נותן הרבה חום ואהבה ואם לא יידע אדם מי אביו, תימנע ממנו המשפחה.

רס"ג אומר שאדם צריך לעזוב את השקר ולהגיד את האמת והוא מסביר את זה שאדם שמשקר זה עושה לו רע. הידיעה של אדם שהוא משקר פוגעת בו עצמו, זוהי חריקה בנפש. כך עובד היום הפוליגרף: ידיעת הנבדק שהוא משקר משפיעה על הסימנים במכשיר. זה לא עניין מוסרי אלא משהו שעושה לך – המשקר – נזק.

טעמים למצוות שמעיות

מצוות שמעיות אנחנו בעיקר מקיים כי אלוקים ציווה אותנו אבל אם נתבונן בהם נבין שיש הגיון כמו חגים אחרי תקופה שאנחנו רק עובדים הגיע הזמן לנוח ובגלל זה יש גם את השבת לתת לגוף מנוחה.

*יש מושג שנקרא *קדוש איש מיוחד* - וזה מדבר על רבנים ועל המחויבות שלהם ואומרים שצריך לכבד רבנים אבל בשביל שיכבדו אותם הרבנים צרכים להרגיש מחוייבים יותר בהליכותיהם כראוי למעמדם, וכך יכבדו אותם יותר וירצו לדמות לה

טעם למצוות איסור אכילת אוכל לא כשר - עבודה זרה עיקרית בתקופה העתיקה היתה לעבוד את הבהמה. הבהמה אותה בחר לעבוד היתה טהורה בעינינו והיא אינה נאכלת: **טהורה ולא נאכלת**. ביהדות אין צירוף כזה: או טהור ונאכל או טמא ולא נאכלת. ע"י זה שהתורה חילקה את כל בע"ח בעולם לפי "טהור-נאכל" ו"לא טהור-לא נאכל", היא עקרה את העבודה זרה מן העולם שי כאין שילוב של טהור ולא נאכל.

7.6.17

שיעור חזרה למבחן

בקורס עברנו על ארבע דברים עיקריים:

טעמי מצוות בתורה

המבחן הוא 25 שאלות אמריקאיות אין בחירה.

צריך להבין את דפי המקורות.

הוחלט לחפש טעמי מצוות כי המצוות תופסות חלק מרכזי ביהדות, עשה אל תעשה, ולרובן של המצוות התורה לא נותנת טעמים. ומזה נולד אצל חז"ל וההוגים בימי הביניים לתת טעם למצוות כי האדם הוא ייצור שכלי והוא רוצה לדעת למה הוא עושה דברים.

לדוגמה: חז"ל יותר מאוחר פיתחו עניין של לעשות סייג לתורה כלומר שבת אסור להדליק גפרורים כי זה הבערת אש וחז"ל פיתחו את המושג מוקצע שבכלל לא ייגע בגפרורים כדי שלא יתפתה להדליק (סייג סוג של גדר), אנחנו רואים במצוות המלך טעם "לא ירבה לו נשים שלא יסור לבבו" "לא ירבה לו סוסים שלא יחזיר את העם מצרימה" אנחנו רואים בראשון שעיקר המצווה זה שלא יסור לבבו ובשני אנחנו רואים שהאיסור הוא שלא יחזיר את העם מצרימה וידועה שמצרים היא מעצמת סוסים ובגלל זה אסור לעשות את הדברים וכבר בתורה אנחנו רואים את העובדה שאחר כך חז"ל פיתחו לתת מצווה שתגן על מצווה אחרת.

או כמו מצוות סוכה: יש סוגיות הלכתיות שלגביהם שולחן ערוך צריך להכריע ויש סוגיות שהם לא הלכתיות אבל גם עליהם שולחן ערוך צריך להכריע ונשאלת השאלה אם זה לא הילכתי למה שולחן ערוך צריך להכריע?

יש מחלוקת מה זה סוכות? בסוכות הוצאתי את בני ישראל:

ויש שתי דעות:

1. סוכות ממש

2. ענני כבוד - כי היה צריך הגנה מהשמש

ויש פה סטירה בגמרא אבל שואלים למה צריך להחליט זה היה פעם מה זה משנה מה היה והשולחן ערוך מכריע והוא מכריע בכיוון של ענני כבוד ונשאלת השאלה למה השולחן ערוך הכריע בסוגיה שאינה הלכתית וזה נובא מהמצווה של מצוות סוכה שהיא ייחודית כי בדרך כלל לא צריך כוונה. אבל למשך הרבה זמן זה היה נתון במחלוקת האם מצוות צריכה כוונה או לא צריכה כוונה, ויש שטוענים שלא צריך כוונה כי אחרי המעשים יהיו המחשבות. ותפיסה שנייה שנפסקה להלכה שמצוות צריכות כוונה רק מלכתחילה כאילו בצורה אידיאלית רצוי שיהיה לך כוונה אבל אם לא התכוונת עדיין קבילתה שכן ובכוונה מתכוונים שאנחנו יודעים שאנחנו הולכים לקיים את המצווה בשום מקום התורה לא מתכוונת לתוכן מסוים שצריך להתייחס אליו חוץ ממצוות סוכה, "בסוכות תשבו שבע ימים למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל שהוצאתי אותם ממצרים" ורק פה רשום למען יידעו דורותיכם יש פה צורך בידיעה וכאשר אדם נמצא בסוכה ומברך על ישיבה בסוכה הוא צריך לדעת על מה הוא מברך והוא צריך לדמיין משהו ובגלל זה שולחן ערוך פסק לענני כבוד כדי שיהיה לאדם מה לדמיין כי אחרת הוא לא יידע מה לחשוב על סוכה ממשיית או ענני כבוד, ורק בגלל שרשום למען יידעו דורותיכם שמצריך כוונה מיוחדת בישיבה בסוכה השולחן ערוך פסק במשהו שהוא לא הילכתי כדי שהיא תשמש מצווה הלכתית.

* חז"ל זה מושג תפוס חכמינו זיכרונם לברכה והם חכמי התלמוד.

צריך לדעת מי אלה אמוראים מי אלה תנאים.

וכל מי שבאה אחרי המאה ה-5 לספירה זה הגאונים, חכמי הביניים אבל זה לא חז"ל האם אנחנו מוצאים אצל חז"ל עיסוק מוגבר בטעמי מצוות התשובה היא כן. יש סטירות שם כי חז"ל זה הרבה אנשים לפעמים יש שם דעות מוסכמות לפעמים לא ובעיקרון אפשר להגיד שהם לא לחוצים על טעמי מצוות כי אם אלוקים נתן צריך לקיים ואנחנו רואים מחלוקת אם אדם צריך לחפש טעמי מצוות או לא?

ואלא שטוענים שלא צריך לחפש טעמי מצוות טוענים שברגע שאנחנו יודעים טעם יש לי מקום להתווכח איתו כמו חוקים ובגלל שהמצוות הם חוקים צריך לציית להם גם אם אתה לא מבין למה.

כי ברגע שאתה תיתן טעם אנשים יבינו למה ויגידו לי זה לא ייקרה ולא יקיימו את המצוות ונותנים דוגמא את שלמה המלך שיידע את הטעם לכל המצוות ובגלל שהוא יידע את טעמי המצוות הוא נכשל בהם כמו ריבוי נשים שהוא הרבה לו נשים כי הוא יידע שהטעם של איסור נשים זה שלא ייתור לבבו והוא חטא דווקא כי הוא יידע הוא הרבה נשים ובאמת הם הטעו את לבבו .

בגדול הסיבה העיקרית היא שאדם שיודע טעם יכול לזלזל במצווה

הסיבה שכן - האדם רוצה לדעת , ודווקא אם האדם יידע הוא יקפיד לקיים את המצווה .

לדוגמה : אדם שנותן טעם למצוות שילוח הקן - שאומר שעושים את זה מטעם רחמים וגם אם זה ברור לך שזה הטעם וזה לא רשום בתורה אל תגיד את זה -לא תומך בטעם למצוות .

אפשר לחלק לארבע קבוצות את סוג טעמי המצוות :

1. מידה כנגד מידה - יש מצוות עם מרכיב של עונש והרבה פעמים אפשר להלביש עליהם את המרכיב של מידה כנגד מידה למשל : טהרת המצורע צריך לעשות כל מיני דברים כדי לטהר אותו ואחד הדברים שצריך לעשות על מנת שיטהר הוא צריך להיות בבידוד אז אומרים חז"ל למה בדד ישב והוא משתמש במדרש שאומר שצרעת בה על לשון הרע והעונש הוא סימנים כמו עם משה רבנו שדיבר לשון הרע על עם ישראל וטען שהם לא יאמינו לו ואלוקים הביא לו צרעת על היד ומי שעוד קיבלה צרעת היא מרים שדיברה לשון הרע על משה , ולשון הרע זורע הרס וכעס בין אנשים וכדי למנוע את זה הם מפרידים אותם משאר האוכלוסייה .

סיבה נוספת זה קנה עבד לעצמו וזה נכון לעבד כנעני ועבד עברי , בגדול יהודי לא אמור להיות במצב כזה "רשום לי בני ישראל עבדים" אנחנו אמורים להיות עבדים רק להקב"ה ואם נוצר מצב שנהיה עבד עברי ובשנה השביעית הוא אמור להשתחרר אבל ההלכה נתנה גם אפשרות להישאר אצל האדון אבל הוא לא אמור לבחור באפשרות הזאת ואם הוא נשאר הוא צריך לקחת את העבד למזוזה ורצה את אוזנו לעולם (=50 שנה) אומרים חז"ל אוזן ששמע בהר סיני לי בני ישראל עבדים ובכל זאת אותה אוזן בחרה לבחור להיות עבד אז אותה אוזן תרצע כי אותה אוזן ששמע תרצה . חכמים אומרים לנו שאותו איבר שחטא הוא זה שייפגע .

2. טעם אלגורי כמעט ולא מופיעה אצל חז"ל, חז"ל נזהרים מאלגוריה כי אלגוריה מתפרשת כסמל והם לא רוצים (כי סמל מסמן עבודה זרה) והכי מפורסם זה ארבעת המינים כי אתרוג-יש לו טעם וריח וזה נגד אותם יהודים שיש להם גם מידות טובות וגם יידע בתורה ולולב

טעם -זה ידיעת התורה

ריח-מידות טובות

והמסר של המדרש זה אחדות העם כולם צרכים להיות ביחד כדי להיות עם .

רשום על המזבח צריך להיות אבנים טבעיות ולא ברזל שלא יונף המקצר על המעריך - הכוונה שהברזל מייצג כלי מלחמה שעיקר שימוש להרוג בני אדם והמזבח עיקר תפקידו להעריך חיים של בני אדם אנחנו לא רוצים להשתמש בברזל שמקצר את החיים במשהו שמעריך אותם שזה המזבח .

3. תועלת בעולם הזה -לדוגמה :ושואלים מדוע יש מצוות נידה - כדי שתחבב עליו כיום שהכניסה לחופה .

4. סגולה -משהו סודי בהם, לדוגמה מזוזה מגנה על הבית (בגלל זה מזוזה נמצאת בכניסה לבית) איך זה עובד בדיוק אף אחד לא יודע אבל מאמינים שזה סגולה תמיד גם לסגולה הזאת יש איזה סמך במציאות . או כמו שאומרים שציצית מגנה על העבירה וחז"ל אומרים שהעבירה זה עבירת מין כי שאדם מוריד בגדים הוא יירא את הציצית ויזכור שהוא עושה משהו לא בסדר ויפסיק .

ההבדל בין תועלת בעולם הזה לסגולה - זה אישה נידה שאנחנו מבינים איך זה עובד

*יש אצל חז"ל חלוקה לחוקים ומשפטים כאשר שתי סוגי מצוות:

1. יש חוקים - דוגמא למצוות שטעמן לא ידוע חוקים אלה מצוות שייצר הרע ואומות העולם משיבים עליהם (משיבים הכוונה מעררים עליהם) ייצר הרע - זה מפנים ואומות העולם זה מבחוץ - בדרך כלל בן אדם למקום

2. יש משפטים - משפטים אילו דברים שלולא נכתבו בדין היה לכותבם - אם הם לא היו כתובים אנחנו היינו בכל מקרה כותבים אותם על פי רוב שזה מצוות בן אדם לחברו, אבל לא רק אין חפיפה 100% כמו איסור עבודה זרה שייך למשפטים יש חפיפה בערך

*התורה לא מגדירה איזה מצווה היא מה והדבר העיקרי הוא בפרה אדומה, שלקחו פרה אדומה ושרפו אותה מול בית המקדש אספו את האפר שלה וכל מי שמגיע לבית המקדש לוקח קצת אפר עם מים ועושה עוד כמה דברים ונטהר.

יש פסוק במשלי (משלי מתכוון לשלמה המלך) שאומר "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני" במילה היא מתכוונים למצוות פרה אדומה שזה מצווה לא מובנת והרי שלמה היה החכם באדם.

ויש מדרש שבא גוי לרבי יהודה בן זקאי שהוא לא מבין את המצווה של הפרה אדומה ומה הקטע שלה ורבי יהודה בן זקאי לא יודע והוא נותן לו סיבה כדי לא להוציא אותו בלי תשובה והתלמידים שלו אומרים לו רבי התשובה שהבאת לו לא נכונה והרבי אומר להם אני יודע אבל אסור לצאת טיפשים ליד הגויים ועדיף להמציא מאשר הם יגידו מה זה העם הזה מקיים דברים בלי הגיון.

*המספר תרי"ג מופיעה אצל חז"ל והם מפרשים איך זה מתחלק

*אנחנו לא יודעים שכר של מצוות אנחנו לא יודעים על איזה מצווה נקבל יותר שכר ועל איזה פחות ונותנים דוגמא: למצווה קלה של שילוח הקן שעליה מקבלים אריכות ימים וגם על מצוות כיבוד אב ואם מקבלים אריכות ימים שזה מצווה קשה ואומרים לנו שלא נחשוב על איזה מצוות מקבלים יותר שכר כי עובדה שאחת מצווה קלה והשנייה קשה ולשניהם אותו שכר.

*יש מצווה לקבור את המת ופתאום שם לב שהגיע הזמן לקריאת שמע - ואז אומרים עוסק במצווה פתור מהמצווה אומרים חז"ל הוא ימשיך לקבור את המת.

*יש את המשפט "פיקוח נפש דוחה שבת" אבל על שלוש דברים הוא לא דוחה והם:

יש פיקוח על שלוש מצוות שלא תעשה

1. עבודה זרה

2. שפיכות דמים

3. גילוי אריות

*רבי סעדיה גאון - מבדיל בין מצוות שכליות לשמעיות ויש פה דבר מוזר כי חז"ל כבר עשו לנו את ההפרדה הזאת פשוט עם שמות אחרים ואין שום הבדל בניהם אז מה חידשת לנו?

שכליות - משפטים

שמעיות - זה חוקים.

רס"ג רוצה לתת להם הגדרות יותר פילוסופיות

השכליות הם מצוות שהשכל מחייב אותם

והשמעיות הם מצוות שהשכל מרשה אותם .

ונשאלת השאלה למה ניתנו המצוות האלה :

"רצה אלוקים לזכות את בני ישראל לפיכך נתן הרבה " וזה מצוות בשביל השכר - וזה קשור למצוות שמעיות .

המצוות השכליות מתחלקות לשלושה :

1. הכרת תודה לאלוקים -טוב לך, תגיד יפה תודה. לא שאלוקים צריך את זה אתה צריך את זה לקבל ערכים טובים .

2. אסור לקלל את אלוקים - אסור לקלל את אלוקים או לעבוד עבודה זרה אסור לפזות את אלוקים. לא בשביל אלוקים אלה בשביל עצמך

3. מצוות בן אדם לחברו שלא יזיקו אחד לשני

רבי סעדיה גאון לא שומר על ההבדל בין שתי סוגי מצוות הוא מרכז אותה מסיבה אחרת גם אצל המצוות השכליות הוא מוצא מרכיב שמעי כי אחרת תשאל השאלה למה זה ניתן בהר סיני ? כמו איסור גניבה אצל כולם אסור לגנוב גם בלי תורה. כדי להסביר את זה הוא אומר שיש רכיב שמעי לגבי לא תרצח בקצוות אנחנו לא יודעים: כמו המתת חסד או כמו הפלות מתי זה ניקרא רצח . אין לי שום כלי להחליט את זה

מסיבה אחרת הוא מקרב את שמעיות לשכליות והוא מחפש בדבר שמעי משהו שכלי בסופו של דבר רבי סעדיה גאון לא רוצה להסתפק בזה שתעשה מצווה ותקבל שכר הוא לא רוצה שרק בגלל שכר אני יקיים כי אז המצווה תהייה שרירותית כאילו איסור אכילת בשר לא כשר בטעות חזיר זה שם זה יכל להיות באותה מידה פרה ובגלל שהוא לא רצה אז הוא מוצא דברים שכליים למה לא לאכול בשר לא כשר .

שבת שייך למצוות שמעיות

מצוות עריות -מתכוונים להרבה יותר מאשר היום שזה רק משפחה ולפי חז"ל זה כל מה שאסור בתחום אשת איש, אישה נידה

מתחלק לשתיים:

1. אשת איש - זה שכלי לגמרי, לא ייתכן ותהייה מותרת זה יהרוס את החברה

2. וגילוי עריות במשפחה - זה שמעי

לגבי השכלי הוא שואל למה התורה ציוותה על השקר - אם זה ייתן שלום בין בני אדם אז מותר לשקר אבל בגדול אסור לשקר סתם והוא לא מביא דוגמא מוסרית הוא מביא את הפוליגרף נניח אדם מנוול שכל הזמן משקר והוא יודע שהוא משקר החושים שלו ראו דבר אחד והפה שלו אומר דבר אחר יהיה משהו שיחרוק בנפש וזה לא בריא זה יעשה לך בעיה (אפשר למדוד את החריקה הזאת על ידי זיעה, אישונים)

מצווה שמעית -איסור בעלי חיים אנחנו יודעים שבעולם העתיק היה עבודה וחלק גדול היה עבודת הבהמה ואומר רס"ג דיני כשרות עקרו את העבודה הזרה מבני ישראל,

כדי לעבוד עבודה זרה לבעל חיים צריך שתי קטריונים :

1.קדושה לטהור

2.לא אוכלים אותה

וביהדות אין את זה או שיש לנו קדוש ונאכל -פרה או שיש לנו טמא ואנחנו לא אוכלים אותה
אין עובד עבודה זרה שאכול את האלים שלו ומצד שני יש לך טמא ולא נאכל נכון אנחנו לא אוכלים
אותו אבל זה בגלל שהוא טמא .

21.6.17

רבי אברהם אבן עזרא (אב"ע) ח"י בשנים (1092-1167)

רבי אבן עזרא הוא אדם שנדד היה לו חיים קשים לא היה לו הרבה כסף חלק מהפירושים הם
פירושים מוזמנים , חיי הפרטיים לא היו קלים היה לו בן שהתאסלם . יש לו פירוש לרוב ספרי התנ"ך

יש לו ספר שנקרא יסוד מורא - ושם הוא מסביר על טעמי מצוות הוא אומר שיש חובה ללמוד טעמי
מצוות בצורה מאוד חיובית והרמב"ם לוקח ממנו את השיטה ללמוד את טעמי המצוות ונותנים משפט
מספר דברים שאומר שאתם עושים מצוות כי היא "חוכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעו על
החוקים שאתם עושים ויגידו רק עם חכם ונבון עושה את זה" . ורבי אבן עזרא אומר שאתם מקיימים
את המצוות שלא כולם מבינים אותם (בשר וחלב) ושאותם העולם יישמעו את זה ויגידו היהודים
האלה הם חכמים , והוא אומר התורה מעידה על זה איך זה יקרה שגוי יבואו ליהודי ויגידו לו כל הכבוד
. אם אותו גוי יבואו ויגידו לו אתם אוכלים רק שסועת שסע ולא משהו אחר ואז אחרי שתענה לו הוא
יגיד כל הכבוד אבל אם אתה לא תדע לענות לו הוא יגיד שזה עם טיפש . ובגלל שאנחנו חייבים
לחפש טעמי מצוות כדי לא לצאת טיפשים בעיני העמים האחרים .

*שמירה מתפרש מלשון לא תעשה

אבן עזרא דף מקורות

מקור 1

שם אבן עזרא עושה חלוקה ומחלק את המצוות לשלושה דברים :

1. מצוות שמשפיעות על אמונת הלב

2.בפה

3.במעשה

"וקרוב אלייך הדבר מאוד בפיו בלבבך ולעשותו" והוא אומר שהיהדות עונה לנצרות שטוענת
שאנחנו מתעסקים בחיצוני לא כמוהם שהכול פנימי ואבן עזרא אומר "אחרי המעשים באים הלבבות"
על סמך זה שמכריחים אותך לעשות דברים מסוימים אתה תתחיל להאמין .

מצווה בלב -אתה צריך להאמין באלוקים שהוא זה שהוציא אותך ממצרים ומצוות הלב לא יהיה לך
אלוקים אחרים , לא תשנא את אחיך בלבבך, לא תחמוד, קריאת שמע אתה צריך לחשוב על משהו
שאתה אומר קריאת שמע, מצוות כהן .

מצוות במעשה - ברכת המזון - זה מהתורה , שצריך ללמד את הילדים כי זה לדורות כמו ישיבה בסוכה

לא תעשה - לא תשקר , לא להזכיר שמות של אלוהים אחרים לא תחרוט להם ברית - איסור בדיבור והם רבות המצוות במעשה ואין צורך לזכור אותם האדם לא נברא כדי לבנות בניינים ואז לעזוב אותם או להתענג על כל מיני מאכלים זה לא מטרת האדם

בפה- וידוי כהן -עצם זה שיש מצוות באמירה ברכת מזון , הלל

המטרה היא תמיד הלב וכדי להגיע ללב צריך לעשות מעשים ואחרי המעשים יבואו הלבבות כלומר כל המצוות שאמרנו גם עשה וגם אל תעשה באות לקרב את הלב לאלוהים

מקור מספר 2

יש מצוות שתלויות בזמן ויש מצוות שאינם תלויות בזמן .

בעשרת הדיברות רוב הדברים הם דברים שכליים חוץ מהשבת .

ויש מצוות שהם לזכר דברים כמו השבת זכר למעשה בראשית .

ציצית - "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם " המצווה היא לא לתור והציצית בא לעזור לנו לקיים את המצווה . ואין מישהו שמתעטף בטלית עושה מצווה שלמה כי המצווה היא לכל היום החוכמה היא אחר כך שאתה יוצא החוצה לזכור לא לתור אחרי לבבינו .

המקור מדבר על כך שיש דברים עיקריים וזה דבר ארטילרי אז בא היהדות ושמה על זה מצווה שתעזור לך לקיים מצווה אחרת .

ואבן עזרא אחד הראשונים שמדבר על זה בצורה של מצווה תומכת ואבן עזרא אחד הראשונים שאומר על עיניי כשרות שזה פשוט מאוד והוא אומר כדי שלא נתערבב בגויים כי אכילה זה דבר אינטימי בדרך כלל בעבר לא אכלו בציבור אתה בדרך כלל אוכל עם כמה חברים , וברגע שיש כשרות אתה לא יכול לאכול אצל הגויים וזה מונע התבוללות.

הטעם הבריאותי הוא בעייתי כי הוא אמפירי (מדיד) ושי מחלוקת כי הרבה דברים לא בריאים אז פשוט נאכל אותם אבל לא כל יום . ולכן מי שמחפש טעמי מצוות לא ייקח את זה בדרך כלל למרות שהרמב"ם כן לקח .

מקורות 5+6

חז"ל אומרים על צרעת-שזה עונש על מי שהוציא שם רע (לשון הרע) ורואים את זה על מרים ומשה למשה היה יד מצורעת ואומרים למה הוא קיבל את הסימן הזה דווקא לא יכלו משהו יותר סימפטי ואומרים שזה בגלל שמשה דיבר לשון הרע על בני ישראל וטען שהם לא יאמינו לו .

אבן עזרא היה גם רופא וכותב כי לאדם יש צרעת "כי הצרעת היא מחלה מדבקת " כאן אנחנו רואים את אבן עזרא הרופא ובגלל שזה מחלה מדבקת שמים אותו בבידוד לעומת זאת הוא טוען במקור 6 כי המצורע יסתובב עם בגדים קרועים והטעם שיתאבל על רוע מעשיו כי בגלל מעשיו הרעים בא עליו הנגע , ויש פה סתירה או שזה בא כמחלה וזה מדבק או שזה לא מדבק וזה על מעשה רע ואדם צריך להתאבל על זה והרי איך זה שזה מדבק הרי אתה דיברת לשון הרע לא אני ולכן אני לא אדבק ממך . ומשהו לא מובן או שזה פיזי או שזה בא על מעשים רעים ואז זה לא מדבק ואין לזה פתרון .

מקור מספר 3

על ברית מילה - אבן עזרא טוען שזה מצווה לזכר עקדת יצחק .

"שלא יטנף נפשו" - זה מצביע על מגבלה כי אתה מגביל את האיבר המין .

מקור מספר 7

לגבי בשר וחלב - בהתחלה הוא לא יודע ואחר כך הוא טוען "לא לבשל גדי בחלב אמו" והוא אומר אוקי כי כואב הלב וזה לא מוסרי אבל לבשל גדי בחלב דודתו מותר? ואסור מבחינת בשר חלב :

1.איסור בישול -רק לבשל במעבדה (גם לצורכי ניסוי אסור)

2.ליהנות מזה - אדם שהוא בעלים יהודי בחו"ל ומחליט עסק לא כשר מותר לו למכור שם חזיר אבל לא ציז בוגר (המבוגר עם גבינה מעל כי זה גדי עם חלב אימו)

3.איסור אכילה

והוא נותן סיבה - כולם יסכימו שזה אכזרי לבשל גדי בחלב אימו החלב שהיה אמור לגדל אותו בגלל זה , זה אכזרי . היות ולרובנו אין צאן ויש סיכון שאנחנו בדיוק נקנה בשר וחלב באותה קנייה ואולי החלב זה של האמא של הבשר ולכן צריך לאסור את הכול .

מקור 4

לגברים יהודיים תמיד היה זקן והוא נותן טעם למה אנשים גידלו זקן כי אנשים אסור להם לגלח את פאת ראשם כדי להבדיל אותנו מהגויים , ומוסיף ששער הזקן לתפארת נברא זה לא ראוי להשחיתו (זה נירא יפה).

***חשוב למבחן :** אחד מחידושיי של אבן עזרא הוא שהוא מסביר מצוות רבות באמצעות האסטרולוגיה. למשל מצוות שקשורות למועדי ישראל (חגים וכדו') הוא מסביר לפעמים בכך שהם באות להקדים תרופה למכה, כלומר לנטרל אי אלו השפעות מזיקות של המזלות השולטים באותה תקופה של השנה. כלומר מצד אחד יש אצלו הכרה בהשפעת המזלות, מצד שני ניתן להתגבר על השפעתם באמצעות התורה והמצוות. זהו גם הפירוש לאמירת חז"ל "אין מזל לישראל", שישראל שולטים - באמצעות התורה - על המזלות.